

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سلسله آداب اسلام ۱۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سفر قسمتی از عذاب است. از ابوهریره رضی الله عنه روایت شده است که پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: «سفر گوشه‌ای از عذاب است، شما را از غذا و آب و خواب منع می‌کند، پس هرگاه که نیازت برآورده شد زود به میان خانواده‌ات باز گرد.» بخاری (۱۸۰۴) و مسلم (۱۹۲۷).

هنگام خداحافظی کردن بگوید: «أستودع الله دينك وأمانتك وخواتيم عملك» «من دین و امانت و سرانجام کارهایت را به خداوند می‌سپارم». و کسانی که مقیم هستند به او جواب بدهند: «أستودعكم الله الذي لا تضيع ودائعه» «شما را به خدایی می‌سپارم که امانتهایش ضایع نمی‌شوند». السلسله الصحيحه (۱۴، ۱۵، ۱۶).

قبل از سفر و هنگام رفتن استخاره کند. وصیت خود را بنویسد: «رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: برای مسلمانی که مالی دارد و باید درباره آن وصیت کند جایز نیست که دو شب بر او بگذرد بدون اینکه وصیتش را نوشته باشد.» بخاری (۲۷۳۸).

از تمام گناهان خود به درگاه خداوند توبه کند، و امانتها را به صاحبان آنها باز گرداند. و بدهی‌های خود را بپردازد، یا وصیت کند که آن را بپردازند.

از والدین خود اجازه بگیرد.

کسی را که به او اطمینان دارد پیش خانواده‌اش بگذارد.

مال و پول کافی برای خانواده به جای بگذارد. مستحب است که هنگام سفر از دیگران طلب وصیت و دعا بکند. مردی نزد رسول الله صلی الله علیه و آله آمد و گفت: یا

رسول الله صلی الله علیه و آله من می‌خواهم سفر بروم، مرا توشه‌ای ده:

فرمود: خداوند به تو تقوا بدهد. گفت، بیشتر، فرمود:

خداوند تو را ببخشد. گفت، بیشتر، فرمود: هر جا که

هستی خداوند خیر را برای تو آسان گرداند. و مردی

گفت: می‌خواهم سفر بروم. سپس پیامبر گفت: تو را به

تقوی خداوند سفارش می‌کنم و بر روی هر جای بلندی

الله اکبر بگو. و هنگامی که به پیامبر صلی الله علیه و آله پشت کرد و

رفت، پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: پروردگارا زمین را رام وی گردان

و سفر را برای او آسان کن». ترمذی و ابن ماجه و حاکم

و سند آن حسن می‌باشد.

هنگام رسیدن به هر مکان بلند، الله اکبر بگوید، و به

مکان گود و پست سبحان الله بگوید. (به خاطر حدیث ابن

عمر رضی الله عنه که می‌گوید: «پیامبر ص و سربازانش

وقتی که از دره‌ها بالا می‌رفتند الله اکبر می‌گفتند، و هنگام

پایین آمدن سبحان الله می‌گفتند. (ابوداود ۲۵۹۹))

سفرکردن به تنهایی مکروه است. چون پیامبر صلی الله علیه و آله

فرموده است: «اگر مردم آنچه را که من در مورد تنها

سفرکردن می‌دانم، بدانند. هرگز به تنهایی و در شب سفر

نمی‌کردند.» بخاری (۲۹۹۸).

و از عبدالله بن عمر رضی الله عنهما روایت شده که پیامبر صلی الله علیه و آله

فرمود: «یک سواره یک شیطان است، دو سواره دو شیطان

است، سه سواره، سوارانی هستند». حدیث حسن می‌باشد،

(السلسله الصحيحه (۶۲)). و البانی رحمته الله می‌گوید: «شاید

منظور این حدیث سفر در صحراها و بیابانهایی باشد که

خیلی به ندرت در آنها مسافر دیده می‌شود. و مربوط به

سفرهای امروزی در جاده‌های فراوان و مرتبط به هم

نمی‌شود.

در سفرهای بیشتر از سه نفر مستحب است که سرگروه تعیین کرد. چون پیامبر صلی الله علیه و آله فرموده است: «وقتی سه نفر برای سفری بیرون می‌روید، پس یکی از آنها را به عنوان امیر تعیین کنید». ابوداود (۲۶۰۸) و البانی آن را صحیح دانسته است. (۵۰۰).

پاکیزه خوش اخلاق و گشاده‌رو باش. نهی شده از اینکه در سفر سگ یا زنگوله را به همراه برد. چون پیامبر صلی الله علیه و آله فرموده است: «ملائکه همراه کسی نیست که سگ یا زنگ همراه خود داشته باشد». مسلم (۲۰۱۳).

نهی شده از اینکه زنان بدون محرم به سفر بروند. سفر در روز پنجشنبه مستحب است، کمتر پیش می‌آمد که پیامبر صلی الله علیه و آله در روزهای غیر از پنجشنبه بخواهد سفر برود. بخاری (۲۹۵۰).

و سفر کردن بعد از اذان روز جمعه جایز نیست. و مستحب است که مسافر هنگام سحر بگوید: «سمع سامع بحمد الله، وحسن بلائه علينا، ربنا صاحبنا، وأفضل علينا، عائذاً بالله من النار» «تا شاهد حمد و ستایش خدا را بشنود و برخی نعمتهای او برای ما شهادت بدهد، خداوندا تو همراه ما باش، و به ما نیکی کن، در حالیکه از آتش جهنم به تو پناه می‌برم». مسلم (۲۷۱۸). دعای سفر و از کاری که در سفر باید گفت: از جمله دعا‌های پیامبر صلی الله علیه و آله هنگام سوار شدن بر مرکب این بود که سه بار الله اکبر می‌گفت و سپس می‌گفت: «پاک و منزّه است خدایی که این مرکب را برای ما رام کرد. در حالی

که ما نمی‌توانستیم آن را مسخر گردانیم. و همگی به سوی او باز می‌گردیم، پروردگارا ما در این سفر خواهان نیکی و تقوا هستیم که باعث رضای تو می‌شود. خداوندا این سفر را برای ما آسان بگردان و دوری راه را برای ما نزدیک کن. بارالها: تویی همراه ما در این سفر، و تو جانشین ما در خانواده هستی، بارالها از مشقتهای سفر و دیدن مناظر غم‌انگیز و تحول ناگوار در مال و خانواده به تو پناه می‌برم. و هنگام بازگشت از سفر، علاوه بر دعای فوق اضافه کند: ما توبه‌کنان و عبادت‌کنان و حمدگویان برای پروردگارمان، در حال بازگشت هستیم». مسلم (۱۳۴۲).

مستحب است که هنگام ورود به شهر و روستا بگوید: «بارالها، ای پروردگار هفت آسمان و آنچه زیر آنها قرار دارد. ای پروردگار زمینهای هفت‌گانه و آنچه بر روی آنها قرار دارد، و ای پروردگار شیطانها و آنچه آنها گمراه کرده‌اند. و ای پروردگار بادها و آنچه آنها به حرکت درمی‌آورند. من از تو خیر این آبادی و خیر ساکنان و خیر آنچه در آن هست را مسألت می‌نمایم. از بدی آن و بدی ساکنان آن و بدی آنچه در آن قرار، به تو پناه می‌برم». به روایت ابن سنی و ابن حبان (۲۳۷۷) و حاکم (۱۰/۲) با سند حسن.

دعا‌های مسافر از جمله دعا‌هایی است که استجاب می‌شود. چون در حدیث ابوهریره آمده است که پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: «سه دعا بدون شک مستجاب می‌شوند و از جمله این دعاها، دعای مسافر را ذکر کرد» به روایت ابوداود (۱۵۳۶) و البانی آن را حسن دانسته است. سنت است که شخص مسافر بر مرکب خویش نماز

مستحب بخواند. چون از ابن عمر رضی الله عنهما روایت شده است که: پیامبر صلی الله علیه و آله در سفر بر مرکب خویش نماز می‌خواند. نمازهای شبانه نافله نه فرائض، و همچنین نمازهای وتر را با اشاره بر مرکب می‌خواند. بخاری (۱۰۰۰) و مسلم (۷۰۰).

دعای فرود آمدن از مرکب و نشستن از جایی، وقتی کسی از مرکب پایین می‌آید مستحب است که بگوید: «أعوذ بكلمات الله التامات من شر ما خلق». «به کلمات کامل الهی پناه می‌برم از شر آنچه خلق کرده است». و بعد از این تا وقتی که دوباره سفر می‌کند ضرری و آسیبی به او نمی‌رسد.

مستحب است که هنگام پایین آمدن از مرکب و هنگام خوردن به صورت دسته جمعی باشند، «مردم هنگامی که از مرکبهای خود پیاده می‌شدند هر کدام در دره‌ها و بستر رودخانه‌ها پراکنده می‌شدند». سپس پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود که: «این پراکنده شدن شما در دره‌ها و بستر رودخانه‌ها فقط از طرف شیطان است. پس بعد از این در هر جایی که فرود می‌آمدند با همدیگر جمع می‌شدند تا اینکه اگر قطعه پارچه‌ای بر روی آنها پهن می‌کردی آنها را می‌پوشاند». ابوداود با سند حسن (۲۶۲۸) و البانی آن را صحیح دانسته است.

هم‌کاسه‌شدن در سفر مستحب است، یعنی هر کس از همسفران چیزی را که همراه خود دارد، به دیگران نیز تعارف کند، یعنی یکی را مأمور کنند تا او مسؤول هزینه باشد و با هم غذا بخورند. آداب الشرعیه (۱۸۲/۳). جای مناسبی را برای خوابیدن برگزیند، تا از گزند

حشرات و خزندگان در امان بماند. پیامبر ﷺ فرمود: «وقتی در زمینهای سرسبز سفر کردید از این سرسبزی سهم شتر خود را بدهید. و هنگامی که در جاهای خشک و بی آب و علف سفر می کنید زود از آنجا بگذرید. و هرگاه در سفر تصمیم اتراق و خوابیدن در شب کردید در کنار راه بخوابید چون راهها، شبانه پر از حشرات و خزندگان است.» مسلم (۱۹۲۶).

مسافر باید تا جایی که امکان دارد وسایلی را که به بیدار کردن وی برای نماز صبح کمک می کند، با خود ببرد. چون پیامبر ﷺ فرمود: «چه کسی امشب بیدار می ماند تا از نماز صبح نمانیم، بلال گفت، من بیدار می مانم.» نسائی (۶۲۴).

و پیامبر ﷺ وقتی سفر می کرد در شب در جایی اتراق می کرد و بر طرف راست خود می خوابید، و اگر نزدیک صبح بود، دستش را دراز می کرد و سرش را روی کف دستش می گذاشت.» مسلم (۶۸۳).

مستحب است پس از انجام کارهایش به خانه باز گردد و سفر خود را به دازا نکشاند. از ابوهریره رضی الله عنه روایت شده است که پیامبر ﷺ فرمود: «سفر گوشه ای از عذاب است، شما را از غذا و آب و خواب منع می کند، پس هرگاه که نیازت برآورده شد (کارهایش را انجام داد) زود به میان خانواده ات باز گردد.» بخاری (۱۸۰۴) و مسلم (۱۹۲۷).

مکروه است که مسافر هنگام شب به خانه برسد. چون پیامبر ﷺ نهی کرده از اینکه شبانه در خانه خود را بزند. (متفق علیه - علت نهی آشفتگی و سراسیمگی

خانواده است ولی اگر به آنها خبر داده باشد که چه وقت برمی گردد، داخل در نهی نمی شود، چون نهی با توجه به نص حدیث است، و با زوال آن معلول نیز از بین می رود.) از جمله ارشادات پیامبر ﷺ این است که وقتی از سفر برمی گشت، اولین کاری که انجام می داد، خواندن دو رکعت نماز در مسجد بود. بخاری (۳۰۸۸) و مسلم (۲۷۶۹).

وقتی همراه کسی به سفر رفتی در کارهای خود با هم همکاری کنید و نسبت به همدیگر مهربان باشید. و کارها و وظایف را تقسیم کنید و تکبر و خود برترینی را کنار بگذارید. رسول الله ﷺ در مسیری می رفت و از قافله تأخیر می کرد (تا به واماندگان رسیدگی کند) و مستمندان را پشت سر خود سوار می کرد، و برای او دعا کرد. ابوداود با سند حسن روایت کرده است.

سفر کردن در تاریکی شب بهتر است، چون شب تمام سرزمینها را دربرمی گیرد و مسافت را کوتاه می گرداند. همچنانکه سفر کردن در آغاز روز مستحب است. چون رسول الله ﷺ فرمود: «خدایا در سپیده دم و صبحگاهان بر امت من برکت بفرست.» امام احمد و ابوداود (۱۳۰۰). و سفر کردن در شب مستحب است، چون پیامبر ﷺ فرموده است: «در تاریکی شب سفر کنید، چون شب همه جا را فرا می گیرد، و مسافت را کوتاه می گرداند.» ابوداود البانی آن را صحیح دانسته است. (۴۰۶۴).

هدایایی را برای اعضای خانواده بیاورد، چون باعث شادی آنها می شود.

پیامبر ﷺ وقتی از سفر برمی گشت با بچه های خانواده ملاقات می کرد. مسلم (۲۴۲۸).

اصحاب پیامبر ﷺ وقتی همدیگر را می دیدند با هم دست می دادند و هنگامی که از سفر برمی گشتند، همدیگر را بغل می کردند. هیشمی، المجمع (۳۶/۸) طبرانی، الاوسط، البانی، الصحيحه (۹۲/۲).

ثابت شده است که هنگام بازگشت از سفر همدیگر را بغل کرد، سلام داد، برخاست و به استقبال رفت و غذایی جهت ولیمه درست کرد.

وقتی زید رضی الله عنه (از سفر یا جهاد) به خانه پیامبر ﷺ بازگشت و در را زد پیامبر ﷺ برخاست در حالیکه لباسش که از شانه اش افتاده بود می کشید و زید را (از خوشحالی) در آغوش گرفت و بوسید. و همین طور از جعفر رضی الله عنه وقتی از حبشه بازگشت، استقبال کرد. ترمذی، (۲۷۳۲).

خلاصه ی آداب سفر

- ۱- اگر در حق کسی ستم روا داشته اید یا ودیعه و امانتی را در اختیار دارید، از ستم دیده حلالی بخواهید و حقش را برگردانید و امانت را به صاحبش بسپارید، زیرا امکان مردن و هلاک شدن در سفر زیاد است.
- ۲- زاد و هزینه سفر باید از مال حلال باشد و نفقه کسانی که تحت تکفل هستند به آنان داده شود.
- ۳- زن و فرزند، دوستان و رفقاء را خداحافظی کرده این دعاء را بگویند: «أَسْتَوْدِعُ اللَّهَ دِينَكُمْ وَ أَمَانَتَكُمْ وَخَوَاتِمَ أَعْمَالِكُمْ» «دین، امانت و خاتمه اعمالتان را به خدا

می‌سپارم». و آنان که مورد تودیع هستند چنین گویند: «زَوَّدَكَ اللَّهُ التَّقْوَى، وَغَفَرَ ذَنْبَكَ وَوَجَّهَكَ الْخَيْرَ إِلَى جِهَةٍ تَوْجَّهْتَ» خداوند به تو تقوی عنایت بفرماید، گناهان تو را مورد مغفرت قرار دهد، و هر جا روی خیر و برکت را بدرقه راه تو کند». رسول اکرم صلی الله علیه وسلم می‌فرماید: «لَقَمَانٍ چَیْنِیْنِیْ گَفْتَه اَسْت: هَر گَاه اَمَانَتِیْ بَه خَدَاوَنْد سَپَرْدَه شُود، خَدَاوَنْد اَن رَا حَفَاطَتْ خَوَاهد کَرْد».

(نسائی با سند جید). و رسول اکرم صلی الله علیه وسلم هر کسی را که خدا حافظی می‌کرد، چنین می‌فرمود: «أَسْتَوْدِعُ اللَّهَ دِيْنَكَ وَ أَمَانَتَكَ وَخَوَاتِمَ عَمَلِكَ» «دین، امانت و خاتمه اعمالات را به خدا می‌سپارم». (ابو داود).

۴- سه یا چهار تن از جمله کسانی که شایستگی همراهی را دارند، با خود همراه کند، زیرا سفر همانطور که معروف و مشهور است نوعی آزمایش برای مردان است و سفر بدلیل اینکه اخلاق مردان را روشن می‌کند، سفر نام دارد، رسول اکرم صلی الله علیه وسلم در این خصوص می‌فرماید: «الرَّكِبُ شَيْطَانٌ وَالرَّكِيَانِ شَيْطَانَانِ وَالثَّلَاثَةُ رَكْبٌ» (ابوداود، نسائی و ترمذی). «یک نفر شیطان است دو نفر دو شیطان و سه نفر جماعت است»، و می‌فرماید: «لَوْ أَنَّ النَّاسَ يَعْلَمُونَ مِنَ الْوَحْدَةِ مَا عَظِمَ مَا سَارَ رَاكِبٌ بَلِيلٍ وَحْدَةً» «اگر مردم در مورد تنهایی می‌دانستند، آنچه را که من می‌دانم، احدی هرگز در شب تنها به مسافرت نمی‌رفت». (بخاری).

۵- یکی را از میان خود به عنوان امیر سفر باید انتخاب نمایند تا او به مشوره آنان امور سفر را عهده‌دار باشد، زیرا رسول اکرم صلی الله علیه وسلم فرمود: هرگاه سه تن

برای مسافرت می‌روند، یکی را از میان خود باید به عنوان امیر انتخاب کنند».

۶- قبل از آغاز سفر، درباره آن، نماز و دعای استخاره کند، زیرا رسول اکرم صلی الله علیه وسلم ضمن تاکید در این خصوص، نماز و دعای استخاره را مانند سوره‌ای از قرآن به مردم یاد می‌داد و قبل از انجام هر کاری برای استخاره پیرامون آن تاکید می‌کرد. (بخاری).

۷- موقع ترک خانه و منزل این دعا را بگوید: «بِسْمِ اللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَضِلَّ أَوْ أَضَلَّ، أَوْ أَزِلَّ أَوْ أَزَلَ، أَوْ أَظْلِمَ أَوْ أَظْلَمَ، أَوْ أَجْهَلَ أَوْ يُجْهَلَ عَلَيَّ» وقتی سوار می‌شود این دعا را گوید:

«بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، مَا شَاءَ اللَّهُ كَانَ، وَمَا لَمْ يَشَأْ لَمْ يَكُنْ» «سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ» اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ فِي سَفَرِنَا هَذَا الْبِرَّ وَالتَّقْوَى وَمِنَ الْعَمَلِ مَا تَرْضَى اللَّهُمَّ هَوِّنَا سَفَرَنَا هَذَا وَاطْوِ عَنَّا بُعْدَهُ اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ وَالْخَلِيفَةُ فِي الْأَهْلِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعَثَاءِ السَّفَرِ وَكَآبَةِ الْمُنْقَلَبِ وَسُوءِ الْمُنْظَرِ فِي الْأَهْلِ وَالْمَالِ»

۸- بهتر است سفرش را روز پنجشنبه اول صبح آغاز کند زیرا در حدیث آمده است «اللَّهُمَّ، بَارِكْ لَأُمَّتِي فِي بُكُورِهَا» «پروردگارا اول صبح را برای امت من مبارک بگردان»، و در حدیثی دیگر آمده است: رسول اکرم صلی الله علیه وسلم عموماً روزهای پنجشنبه به مسافرت می‌رفت.

۹- از هر بلندی و گردنه که بالا می‌رود تکبیر گوید، از ابی هریره رضی الله عنه نقل شده است. شخصی از رسول اکرم صلی الله علیه وسلم سوال کرد، یا رسول الله

می‌خواهم به مسافرت بروم، نیاز به راهنمایی دارم. رسول اکرم صلی الله علیه وسلم فرمود: ملزم به تقوی باش و موقع بالا رفتن از هر بلندی تکبیر بگو. (ترمذی با سند حسن).

۱۰- در صورت احساس خوف و خطر از بعضی انسانها، این دعا را بگوید: «اللَّهُمَّ إِنَّا نَجْعَلُكَ فِي نُحُورِهِمْ، وَنَعُوذُ بِكَ مِنْ شُرُورِهِمْ» «خداوند! تو را در دل‌های آنان قرار داده از شرارت آنان به پناه تو می‌آئیم»، رسول اکرم صلی الله علیه وسلم موقع خطر از انسانهای شرور، همین دعا، را خوانده است.

۱۱- در سفر متوجه خداوند شود و خیر دنیا و آخرت را از او بخواهد، زیرا دعا در سفر پذیرفته می‌شود. رسول اکرم صلی الله علیه وسلم می‌فرماید: «ثَلَاثُ دَعَوَاتٍ مُسْتَجَابَاتٌ لَا شَكَّ فِيْهِنَّ دَعْوَةُ الْمَظْلُومِ وَدَعْوَةُ الْمُسَافِرِ وَدَعْوَةُ الْوَالِدِ عَلَى وَلَدِهِ» (ترمذی با سند حسن). «در پذیرفتن سه دعا هیچگونه تردیدی وجود ندارد. دعای ستم‌دیده، دعای مسافر و دعای پدر در حق فرزندش».

۱۲- هرگاه جایی قصد سکونت می‌کند، این دعا را بخواند «أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ» «از تمام بدی‌ها مخلوق به صفات تامه خدا پناه می‌جویم»، موقع شب این دعا را گوید: ای زمین! پروردگار من و تو الله است، من از بدی آنچه که در تو نهفته است، از بدی آنچه که روی تو راه می‌رود. از بدی شیرها و سیاهی‌ها، از بدی مار و کژدم و از بدی ساکنان شهرها و از بدی پدران و فرزندان به خدا، پناه می‌جویم. (سنن و مسلم).

۱۳- هرگاه دچار وحشت شود، این دعا را گوید: «سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ، رَبِّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ، جَلَّتِ السَّمَاوَاتُ، وَالْأَرْضُ بِالْعِزَّةِ، وَالْجَبَرُوتِ»

۱۴- اگر در اول شب می خوابد، بازویش را دارز کند و اگر در آخر شب می خوابد، بازویش را نصب کرده و سرش را روی کف دست خود بگذارد تا خوابش سنگین نشود و نمازش فوت نگردد.

۱۵- وقتی به شهری نزدیک می شود، این دعا را بخواند: «اللَّهُمَّ اجْعَلْ لَنَا فِيهَا قَرَارًا وَارْزُقْنَا فِيهَا رِزْقًا حَلَالًا، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ هَذِهِ الْمَدِينَةِ وَخَيْرِ مَا فِيهَا وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَشَرِّ مَا فِيهَا» «پروردگارا! این شهر را جای سکونت و آرامش ما قرار ده، و به ما در این شهر روزی حلال عنایت فرما، پروردگارا، من خیر این شهر و خیر آنچه در این شهر هست، از تو می خواهم»، رسول اکرم صلی الله علیه وسلم این دعا را گفته است.

۱۶- بعد از انجام کارهای سفر، در مراجعت به خانه و زن و فرزندان خود تاخیر نکند، زیرا رسول اکرم صلی الله علیه وسلم می فرماید: «سفر پاره ای از عذاب است، از خوراک و نوشیدنی ها منع می کند، خواب را می گیرد هرگاه امور سفر به پایان رسید، در مراجعت به خانه تاخیر نشود» (متفق علیه).

۱۷- موقع برگشتن سه بار تکبیر گوید، و این دعا را تکرار کند، «أَتَّبُونَ، تَائِبُونَ، عَابِدُونَ، لِرَبِّنَا حَامِدُونَ» این کلمات را تکرار کند، زیرا رسول اکرم صلی الله علیه وسلم چنین کرده است.

۱۸- در برگشتن از سفر بدون اطلاع قبلی شب هنگام وارد خانه نشود بلکه به نحوی اهل خانه را از آمدن خود اطلاع بدهد تا اهل خانه غافل گیر نشوند. رسول اکرم صلی الله علیه وسلم چنین راهنمایی کرده است.

۱۹- زن بیش از فاصله یک شبانه روز بدون محرم به مسافرت نرود، رسول اکرم صلی الله علیه وسلم می فرماید: «لَا يَجِلُّ لِمَرْأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ تُسَافِرُ مَسِيرَةَ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ إِلَّا مَعَ ذِي مَحْرَمٍ عَلَيْهَا» (متفق علیه).

ترجمه: «برای زن مؤمنه حلال نیست بدون محرم بیش از مسافت یک شب و روز به مسافرت برود».